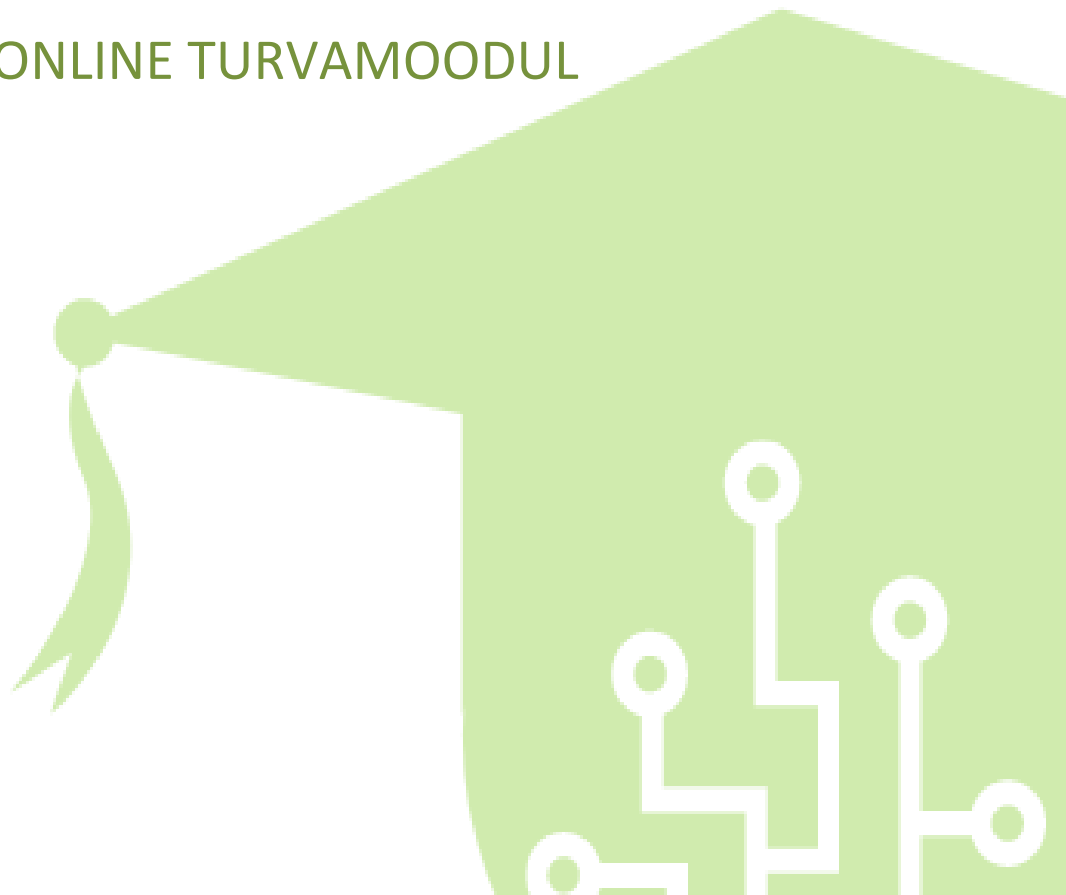

MEDIA LITERACY COMPETENCES
FOR YOUTH WORKERS

JUHISED INTERNETI OHUTUKS KASUTAMISEKS

ONLINE TURVAMOODUL

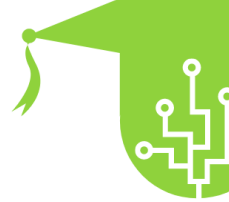

Pealkiri:	JUHEND INTERNETIST TÄPSE TEABE SAAMISEKS
Märksõnad:	Usaldusväarsus, allikad, teave, tõepärasus, kriitiline mõtlemine, tsiteerimine, objektiivsus, internet
Valmistas:	
Keel:	Eesti
Eesmärgid:	● Määratlege allika usaldusväarsuse tegurid: selgitage allika usaldusväarsuse tegureid ja nende tähtsust tänapäeva digitaalmaailmas. ● Määrake kindlaks sammud eesmärgi saavutamiseks: Aidake õppijatel Internetist täpset teavet leida. ● Mõistke, mis on täpne teave: andke täpse teabe omadused ja kuidas seda tuleks otsida, eriti Internetist. ● Töötage välja uurimisstrateegiad: õpetage strateegiaid täpse teabe saamiseks, et hallata eduka töö loomist. ● Edendada juurdepääsu usaldusväärsetele allikatele: õpetage tõhusaid viise usaldusväärsetele Interneti-allikatele juurde pääsemiseks. ● Kriitilise mõtlemise arendamine: edendage teabe ja allikate kriitilise hindamise oskust, eriti "võltsuudiste" ja veebipõhise desinformatsiooni kontekstis.
Õpitulemused:	
Sisuindeks:	1. KUIDAS SAADA INTERNETIST TÄPSET TEAVE 1.1. TÄPNE INFO 1.2.1. Täpse teabe tähtsus 1.2.2. Internetis esinevad takistused täpse teabe otsimisel 2. TEABELALLIKA USALDUSVÄÄRSUS 2.1. TEGURID, MIDA TEABEALLIKA USALDUSVÄÄRSUSE HINDAMISEKS ARVESSE VÕTTA 3. TÄPSE TEABE SAAMISEKS VÕETUD MEETMED 3.1. STRATEEGIAD JA TEHNIKAD INTERNETIS TÄPSE TEABE SAAMISEKS
Sisu arendus:	1. KUIDAS SAADA INTERNETIST TÄPSET TEAVE 1.1. TÄPNE INFO Täpne teave viitab andmetele, faktidele või üksikasjadele, mis on õiged, tõesed ega sisalda vigu ega moonutusi. Täpsus on teabe põhiline kvaliteet, eriti sellistes valdkondades nagu ajakirjandus, teadus, teadusuuringud ja haridus, kus täpsus ja tõepärasus on üliolulised.

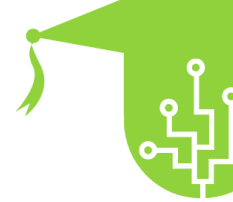
	Täpne teave on oluline teadlike otsuste tegemiseks, uuringute läbiviimiseks ja tugeva teadmistaibaasi loomiseks. Tänaasel digiajastul, kus teavet on palju ja see on kergesti kättesaadav, on oskus eristada täpset teavet desinformatsioonist või valeinfost. Faktide kontrollimine, kriitiline mõtlemine ja ristviited usaldusväärsetele allikatele on mõned meetodid, mida kasutatakse, et tagada kohtatava teabe täpsus. Täpsel teabel on järgmised omadused: Tõepärasus: täpne teave põhineb faktidel ja peegeldab tegelikkust sellisena, nagu see on. Seda ei toodeta, liialdata ega manipuleerita ühegi konkreetse eesmärgi saavutamiseks. Täpsus: täpne teave on konkreetne ja täpne, pakkudes selgeid üksikasju ilma kahemõttelisuse või ebatäpsuseta. Usaldusväarsus: teavet saab sõltumatult kontrollida ja seda toetavad usaldusväärsed allikad või tõendid. Usaldusväärne teave on kooskõlas väljakujunenud teadmistega ega põhine kuulujuttudel ega kuulujuttudel. Vigadevabadus: täpne teave ei sisalda vigu, sealhulgas trüki-grammatilisi või faktivigu. Nende täpsus on hoolikalt läbi vaadatud. Ajakohane: paljudel juhtudel on täpne teave ajakohane ja ajakohane, mis tähendab, et see kajastab kõige värskemaid arenguid või saadaolevaid andmeid. Siiski ei pea kogu teave olema ajakohane, et olla täpne; Ajalooline teave võib olla täpne ka siis, kui see kajastab sündmusi täpselt nii, nagu need konkreetset ajal aset leidsid. Objektiivsus: täpne teave esitatakse erapooletult ja objektiivselt. See ei soosi ühtegi konkreetset vaatenurka ega sisalda subjektiivseid arvamusi ega emotsioone. Täielikkus: see annab tervikliku ja üksikasjaliku ülevaate teemast, käsitledes kõiki olulisi aspekte ilma olulisi üksikasju välja jätmata. 1.2.1. Teabe täpsuse tähtsus Tänapäeva teaberikkas ja omavahel seotud maailmas on oskus eristada täpset teavet ebaõigest teabest ülimalt oluline oskus. Kriitiline mõtlemine, faktide kontrollimine ja usaldusväärsetele allikatele tuginemine on olulised tavad,

	mis tagavad meiega kohtutava ja jagatava teabe täpsuse. Täpne teave aitab kaasa üksikisikute ja kogu ühiskonna heaolule ja edule. Oxfordi Internetiinstituudi teadlaste uues uuringus pealkirjaga "Globaalsed hirmud desinformatsiooni ees" analüüs näitab, et valeinformatsiooni peetakse suurimaks ohuks, mis on seotud Interneti ja meedia sotsiaalteenuste kasutamisega peaaegu kõigis maailma piirkondades. Seetõttu muutub selle tähtsus Internetist igasuguse teabe hankimisel ülioluliseks. 1.2.2 Internetis täpse teabe otsimisel ilmnunud takistused Kuigi Internet teeb meile kättesaadavaks suure hulga teavet, tekitab see ka mitmeid takistusi ja väljakutseid täpse teabe otsimisel. Need takistused võivad raskendada usaldusväärse ja usaldusväärse teabe tuvastamist. Siin on mõned levinumad takistused, mis ilmnevad Internetist täpse teabe otsimisel. Info üleküllus: Internet on üle ujutatud teabega peaaegu iga teema kohta, mistõttu on raske kõige täpsema ja asjakohasema teabe sorteerimine ja leidmine. See ülekoormus võib tekitada segadust ja raskendada usaldusväärsete allikate tuvastamist. Desinformatsioon ja desinformatsioon: desinformatsioon on vale või ebatäpne teave, mida jagatakse ilma kavatsuseta kahjustada, samas kui desinformatsioon on tahtlikult valeteave, mida levitatakse petmise või manipuleerimise eesmärgil. Mõlemat tüüpi teave on Internetis laialt levinud ja võib täpseid andmeid otsivaid inimesi eksitada. Kinnituskallutatus: paljusid inimesi köidab teave, mis kinnitab nende olemasolevaid uskumusi ja arvamusi. See kinnituse kallutatus võib panna inimesi valima teabeallikaid, mis vastavad nende seisukohtadele, jättes potentsiaalselt tähelepanuta täpsema või tasakaalustatud teabe. Võltsuudised ja Clickbait: sensatsiooni tekitavad pealkirjad, võltsuudised ja klikipeibutusartiklid on loodud tähelepanu tõmbamiseks ja klikkide tekitamiseks. Need allikad eelistavad sageli lugejate meelitamist täpse teabe esitamise asemel. Omistamise puudumine: osa veebisisu ei sisalda korralikke tsitaate ega viiteid usaldusväärsetele allikatele. Seetõttu on esitatud teabe õigsust raske kontrollida.

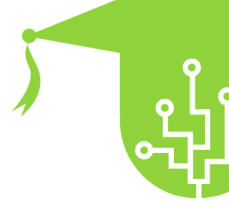
	Anonüümsed allikad: anonüümsetest või kontrollimata allikatest pärinev teave võib olla ebausaldusväärne. Ilma allika isikut või asjatundlikkust teadmata on teabe usaldusväärsust raske hinnata. Aegunud teave: Internet on täis aegunud teavet, mis võis kunagi olla täpne, kuid pole enam asjakohane. See olukord on eriti problemaatiline jooksvate andmete või teabe otsimisel. Kajakajad: sotsiaalmeedia ja veebikogukonnad võivad luua kajakambreid, kus üksikisikud puutuvad kokku peamiselt teabega, mis tugevdab nende olemasolevaid veendumusi. See võib takistada täpse ja tasakaalustatud teabe saamist. Algoritmilised eelarvamused: võrgualgoritmid, nagu need, mida kasutavad otsingumootorid ja sotsiaalmeedia platvormid, võivad tugevdada teavet, mida näete teie varasemate otsingute ja interaktsioonide põhjal. See võib piirata kokkupuudet erinevate seisukohtade ja täpse teabega. Viirusliku teabe levik: vale või ebatäpne teave võib sotsiaalmeedia platvormidel kiiresti levida, levides sageli enne, kui faktikontrollijad seda töödelda jõuavad. See võib tekitada vale usaldusväärsuse tunde. Meediakirjaoskuse puudumine: paljudel Interneti-kasutajatel puuduvad meediapädevuse oskused, mis on vajalikud võrgus leiduva teabe kriitiliseks hindamiseks. Seetõttu on nad valeinformatsiooni suhtes tundlikumad. Plagiaat: plagieeritud sisu, mis hõlmab teabe kopeerimist ilma seda õigesti omistamata, võib põhjustada ebatäpsusi ja valeandmete esitamist. 1. TEABEALLIKA USALDUSVÄÄRSUS Allika usaldusväärsus viitab selle usaldusväärsusele ja usaldusväärsusele täpse ja erapooletu teabe esitamisel. See näitab, mil määral saate teabele toetuda ja uskuda, et see on täpne, ajakohane ning esitatud erapooletul ja objektiivsel viisil. Allika usaldusväärsuse hindamine on oluline teadlike otsuste tegemiseks, uuringute läbiviimiseks ja kindla teadmistebaasi loomiseks.

	1.1. TEGURID, MIDA TEABEALLIKA USALDUSVÄÄRSUSE HINDAMISEKS ARVESSE VÕTTA Teabeallika usaldusvärsuse hindamine on oluline teadlike otsuste tegemiseks ja teabe täpsuse tagamiseks, millele tuginete. Siin on peamised tegurid, mida teabeallika usaldusvärsuse hindamisel arvesse võtta. Autor: Autori kvalifikatsioon: vaadake üle autori kvalifikatsioon, teadmised ja volitused. Kas see on teabevaldkonna ekspert või ametiasutus? Autori maine: uurige autori mainet. Kas ta on varem avaldanud usaldusväärseid teoseid? Kas teda tunnustatakse või austatakse oma valdkonnas? Väljaande allikas: Vastastikune eksperdihinnang: tehke kindlaks, kas teabeallikale on tehtud vastastikust eksperdihinnangut, eriti akadeemilises ja teaduslikus kontekstis. Eelretsenseeritud allikad on üldiselt usaldusväärsemad, kuna neid vaatavad läbi valdkonna eksperdid. Väljaandja maine: hinnake väljaande või veebisaidi mainet. Väljakujunenud ja hea mainega väljaandjad toodavad tõenäolisemalt usaldusväärset sisu. Objektiivsus ja eelarvamus: Eelarvamuse tuvastamine: olge tähelepanelik võimaliku allika kallutatuse suhtes. Kas allikal on poliitiline, äriline või ideoloogiline eelarvamus, mis võib mõjutada teabe objektiivsust? Läbipaistvus: kaaluge, kas allikas on oma võimalike eelarvamuste ja huvide konfliktide osas läbipaistev. Läbipaistvus võib suurendada teabe usaldusvärsust. Allikate viide: Tsitaadid: usaldusväärsed allikad peavad viitama oma teabeallikatele. Kontrollige, kas allikas on tsitaate või viiteid, mida saab kasutada teabe kontrollimiseks ja selle usaldusväärse päritolu leidmiseks. Tsitaatide kvaliteet: kontrollige dokumendis viidatud allikate kvaliteeti ja usaldusvärsust. Tunnustatud ajakirjade,

	institutsioonide või ekspertide tsiteerimine suurendab allika usaldusväarsust. Sularaha: Avaldamiskuupäev: kontrollige allika avaldamiskuupäeva. Olenevalt käsitletavast teemast võib ajakohase teabe omamine olla hädavajalik, eriti kiiresti muutuvates valdkondades. Publik: Kavandatud sihtrühm: arvestage sihtrühmaga, kellele allikas on mõeldud. Kas see on suunatud üldisele publikule, teadlastele, professionaalidele või konkreetsele rühmale? Sihtrühma mõistmine võib anda ülevaate sisu sügavusest ja stiilist. Järjepidevus: Kooskõla muude allikatega: kontrollige teavet sama teema kohta teiste mainekate allikatega. Mitme allika vaheline kooskõla suurendab teabe usaldusväarsust. Läbipaistvus: Metoodika ja andmeallikad: Usaldusväärsed allikad peaksid andma teavet oma uurimismeetodite ja andmeallikate kohta. Oluline on teabe kogumise ja analüüsimise läbipaistvus. Huvide konflikt: tehke kindlaks, kas on võimalikke huvide konflikte, mis võivad ohustada teabe usaldusväarsust. See aspekt on eriti oluline tööstuse rahastatud teadusuuringute puhul. Domeeni asjakohasus: Asjakohasus teie eesmärgiga: kontrollige, kas allikas on teie uurimistöö või küsitluse jaoks asjakohane. Akadeemilistes uuringutes on sama valdkonna eelretsenseeritud ajakirjade allikad sageli usaldusväärsemad. Faktikontroll: Fakte kontrollivad organisatsioonid: allikas esitatud väidete ja teabe õigsuse kontrollimiseks konsulteerige fakte kontrollivate organisatsioonide ja usaldusväärsete uudisteväljaannetega. Plagiaat ja originaalsus: Plagiaadi kontrollimine: veenduge, et allikas ei sisaldaks plagiaadiga sisu, kuna see võib viidata usaldusväarsuse ja terviklikkuse puudumisele. Juurdepäätavus ja kättesaadavus:

	Allika kättesaadavus: kontrollige, kas allikas on kergesti kättesaadav ja juurdepääsetav. Olge ettevaatlik allikate suhtes, mida on raske leida või mida on raske leida, eriti akadeemiliste uuringute puhul. 1. TÄPSE TEABE SAAMISEKS TEHTUD SAMMUD Digiajastul on Internet teabe ookean, mis võimaldab meil pääseda juurde paljudele teadmistele, uudistele ja arvamustele. Selle avarusega kaasneb aga hoiatus: mitte kogu Internetist leitav teave pole täpne ega usaldusväärne. Valeinformatsiooni, desinformatsiooni ja kallutatud sisu leviku tõttu on digimaailmast täpse teabe hankimiseks hädavajalik kasutada eristamisvõimet. 1.1. STRATEEGIAD JA TEHNIKAD INTERNETIS TÄPSE TEABE SAAMISEKS Need on strateegiad ja tehnikad või sammud Internetist täpse teabe saamiseks. 1. Hinnake allikat Esimene samm täpse teabe leidmisel on hinnata allika usaldusväärset. Kaaluge järgmisi tegureid: a. Autor: määrake sisu eest vastutav autor või organisatsioon. Kas nad on vastava ala eksperdid ja kvalifitseeritud? Akadeemilised institutsioonid, tunnustatud eksperdid ja tunnustatud uudisteväljaanded on sageli usaldusväärsemad allikad. b. Eelarvamus ja tegevuskava: olge teadlik võimalikest eelarvamustest. Tehke kindlaks, kas allikal on konkreetne tegevuskava või huvi teabe teatud viisil esitamise vastu. Eelarvamus võib teabe täpsust moonutada. vs. Avaldamise kuupäev: kontrollige sisu avaldamise kuupäeva. Teave võib vananeda, eriti sellistes valdkondades nagu teadus ja tehnoloogia. Veenduge, et teave oleks ajakohane ja vastaks teie vajadustele. d. Tsitaadid ja viited: Usaldusväärsed allikad viitavad sageli oma viitele või teabeallikatele. See võimaldab teil jälgida teabe päritolu ja kontrollida selle õigsust. 2. Ristviideteave

	Teabe usaldusväärsuse suurendamiseks tuleks seda võrrelda mitme allikaga. Kui mitu usaldusväärset allikat pakuvad sama teavet, on see tõenäolisem. Kui teave ilmub aga ainult ebaselgel veebisaidil või seda ei kinnita muud allikad, olge ettevaatlik. 3. Faktikontrolli veebisaidid Faktikontrolli veebisaidid, nagu Snopes, FactCheck.org ja PolitiFact, on hindamatud ressursid väidete ja uudistartiklite õigsuse kontrollimiseks. Nad uurivad ja annavad üksikasjalikke hinnanguid erinevate väidete usaldusväärsuse kohta, aidates teil eristada fakte väljamõeldistest. 4. Kasutage akadeemilisi andmebaase ja raamatukogusid Akadeemiliste või teadusuuringutega seotud küsimuste puhul on kõige parem kasutada mainekaid andmebaase ja akadeemilisi raamatukogusid. Sellised asutused nagu JSTOR, PubMed ja Google Scholar pakuvad juurdepääsu eelretsenseeritud uurimistöödele ja teadusartiklitele, tagades kõrgeima täpsuse ja usaldusväärsuse. 5. Analüüsige keelt ja tooni Võtke arvesse sisu keelt ja tooni. Usaldusväärsed allikad säilitavad neutraalse ja professionaalse tooni. Kui allikas on liiga emotsionaalne, sensatsiooniline või kasutab sütitavat keelt, võib sellel puududa objektiivsus ja täpsus. 6. Näidake üles kriitilist mõtlemist ja skeptilisust Internetis teabega kokku puutudes hoidke tervet skeptitsismi taset. Esitage endale kriitilisi küsimusi, näiteks Kas see teave tundub liiga hea, et tõi olla? Kas argumentis on loogikavigu või ebakõlasid? Kriitiline mõtlemine on teie parim kaitse valeinformatsiooni vastu. 7. Kontrolli järjepidevust Võrrelge leitud teavet sellega, mida juba teate, või sellega, mida leiate usaldusväärsetest võrguühendusest allikatest, nagu raamatud või entsüklopeediad. Kooskõla erinevate allikate vahel suurendab täpsuse tõenäosust. 8. Mõelge domeenile ja veebisaidile

	Veebisaidi domeen võib anda märku selle usaldusväärsusest. Valitsuse domeenid (.gov), haridusasutused (.edu) ja väljakujunenud uudisteorganisatsioonid (.com) on üldiselt usaldusväärsemad kui isiklikud ajaveebid või kinnitamata sotsiaalmeediakontod.
Sõnastik:	Skeptitsism: suhtumine, mis näitab, et keegi kahtleb millegi tõesuses või kasulikkuses. Meediakirjaoskus: võime pääseda juurde, analüüsida, hinnata ja kriitiliselt mõista erinevaid meediavorme, sealhulgas trüki-, digitaal- ja ringhäälingu, et teha teadlikke ja vastutustundlikke hinnanguid meedia sisu, sõnumite ja nende mõju kohta ühiskonnale.
Bibliograafia:	https://www.cambridge.org/core/books/abs/critical-thinking-in-psychology/avoiding-and-overcoming-misinformation-on-the-internet/4739BB79E56CA762B1462CAAC8A2734 https://www.canr.msu.edu/news/finding_accurate_information_on_the_internet https://www.oii.ox.ac.uk/news-events/news/spread-of-disinformation-the-biggest-concern-for-internet-and-social-media-users-globally-finds-new-oxford-study/ https://www.utep.edu/extendeduniversity/utepconnect/blog/march-2017/4-ways-to-differentiate-a-good-source-from-a-bad-source.html Sample, Char, Connie Justice ja Emily Darraj. "Võltsuudiste hindamismudel". Küberkaitse ülevaade (2019): 171–192.
Ressursid (videod, viitelink):	https://youtu.be/DGRFXaSncXc?si=tJltXUoBMJfd2G4G https://youtu.be/tdcmjPR7Ntw?si=JtdZqQknyYW3BBNp https://youtu.be/PLTOVoHbH5c?si=UxZw6qHi_rgmUzPR https://youtu.be/UdEAi7TvMdk?si=5TJi_yR1SOOO936y https://youtu.be/kv4xOCiOMrc?si=h8j7Y_UmF21UKxel https://youtu.be/dSzosKrKi-I?si=glnENj5exE8FjmlE